

Od redakcji

Opisując w 1953 roku swoje młodzińcze spotkanie z twórcą *Trylogii*, Pia Górska podkreślała, że jej wyobrażenie na temat pisarza znacznie odbiegało od rzeczywistości: *Nie dostrzegałam w tym statecznym czterdziestoletnim człowieku żadnego rozmachu ani dynamizmu, wydawał mi się natomiast uosobieniem taktu, spokoju i miary. Głos miał prześliczny, miękki, niski, głęboki, ruchy rąk powściągliwe [...] i słuchał cudzego zdania z zainteresowaniem „wyspecjalizowanego” w uwadze człowieka¹*. Nieco wcześniej, na drugiej półkuli, we *Wspomnieniach z lat katolickiej młodości* lewicująca pisarka Mary McCarthy wymieniała Sienkiewicza jako jednego z autorów „zakazanych”, do którego powieści udało jej się uzyskać dostęp dopiero w bibliotece liberalnych krewnych – protestantów. Biorąc pod uwagę wielość i zmienność opinii na temat osoby i dzieła Sienkiewicza, w stulecie jego śmierci warto po raz kolejny zastanowić się nad funkcjonującym w powszechnej świadomości obrazem pisarza i jego dzieł.

Przekazywany w ręce Czytelnika tom obejmuje studia nawiązujące do wypowiedzi wygłoszonych podczas rocznicowej, roboczej sesji na Wydziale Polonistyki UJ (14 listopada 2016) oraz odrębnie przygotowane artykuły. Ich treść dowodzi, że twórczość Sienkiewicza wciąż wzbudza emocje odbiorców. Jej interpretacje, style i formy odczytań są równie zróżnicowane, jak przynależność pokoleniowa badaczy, których do refleksji zainspirowała wyrażona w Sienkiewiczowskich *Listach o Zoli* teza, że *każda książka to czyn*.

Autorzy prezentowanych prac – niezależnie od tego, czy zajmują się biografią i dziełami twórcy *Krzyżaków* na co dzień, czy tylko wycho-

¹ P. Górska, *Paleta i pióro*, Kraków 1960, s. 28.

wali się na jego książkach, które jednak nie weszły w stały obszar ich dociekań naukowych – wciąż zastanawiają się, czy pisarstwo Sienkiewicza stanowi bogactwo, czy jest obciążeniem kultury polskiej. Pytają, na czym polega jego aktualność lub anachroniczność. Rozważają, jakie strategie i narzędzia odbioru ułatwiają lub ograniczają jego recepcję dzisiaj, co przyczyniło się do rozwoju jego popularności, a co – jak cenzura – wpłynęło (lub mogło wpłynąć) na jej zmniejszenie dawniej i współcześnie. Analizują, które z dzieł Sienkiewicza są stale przedmiotem intertekstualnego dialogu, a które (i dlaczego) zostały przez tradycję zapomniane. Co więcej, eksplorują i przybliżają odbiorcom niepublikowane obszary spuścizny autora *Krzyżaków*. Konfrontując twórczość Sienkiewicza z pisarstwem autorów zagranicznych i studiując jej losy poza krajem, badają, czy możliwa jest lektura Sienkiewicza w kontekście międzynarodowym lub czy jest to pisarz wyłącznie polski. Pochylają się także nad biografią pisarza.

Zawarte w tomie artykuły i szkice uporządkowano zgodnie z kryterium tematycznym. Otwierają zbiór prace dotyczące dawnej i współczesnej recepcji Sienkiewicza w Polsce (z uwzględnieniem specyfiki odbioru jego dzieł w Krakowie) i poza jej granicami. Osobne miejsce w tomie zajmuje refleksja nad nieukończonym dramatem Sienkiewicza oraz jego filologiczna rekonstrukcja (utwór po raz pierwszy ukazuje się drukiem). Ostatnia, najobszerniejsza część zbioru obejmuje kontekstowe interpretacje, rewizje i odczytania porównawcze pisarstwa Sienkiewicza. Wszystkie stanowią dowód na to, że wracać do jego twórczości trzeba. A można to czynić różnymi sposobami, przyjmując różne perspektywy metodologiczne.

Olga Płaszczewska